

Jáchym Topol: Chladnou zemí (str. 7-9)

Zdrhám do Prahy na letiště. No, zdrhám, spíš jdu škarpou, trošičku obestřen mráкотným mrakem, protože piju. Poslední dobou jsme se studenty terezínského Koménia pili dost. Takže teď jdu podél silnice, často se ploužím příkopem, protože nechci, aby mě viděli policajti z hlídkového vozu. Nechci, aby mě chytili, nechci, aby se mě ptali na požár v Terezíně.

Občas sebou do toho příkopu praštím, zaklesnu se tam, žádama do hlíny, jen tak tam jsem. Takhle pomalinku jdu do Prahy na letiště. V láhvi ještě něco zbývá, Sářino víno. Maso, které mi dali, jsem snědl. Nechtěl jsem ho jíst, dlouho ne, ale pak to šlo, potřebuju sílu. Měsíc už je skoro kulatý. Terezínské valy z červených cihel mám dávno za zády, všechny ty zdi rodného města. Města, které, jak říkával můj tatínek, založila císařovna Marie Terezie, od jejíchž časů jím prošly statisíce vojáků mnoha armád, císařovna Marie Terezie měla ráda vojenské přehlídky, říkal můj tatínek, major vojenské hudby, který terezínské přehlídky s ku-tálkou miloval. Teď už jdu k městu dávno otočen zády, všechny ty ohromné terezínskojosefínské baráky jsou za mnou, stejně jako sklady pro miliony nábojů, konírny pro stovky koní, kasárna pro desítky tisíc chlapů, odcházím, jako odešli všichni obránci tohoto města, které bylo postaveno pro armádu... přival vojáků do města budovaného pro vojáky se zastavil. A město bez armády se rozpadá. Moje kozy, které spásaly trávu v pevnostních valech, prodali. Většinu z nich. Táta se toho nedožil. Patřím k těm, kteří chtěli Terezín zachránit.

Moje maminka říkala, že jsem přišel na svět, když už mě s tatínkem nečekali, a taky často říkala, že podle ní by bylo úplně nejkrásnější, kdybych zůstal tak maličký, že bych se v případě potřeby dokázal schovat do náprstku. Živil bych se hrášky, kvůli kapkám mléka zápasil s kočkou, chodil opásaný malinkým hadříkem, byl bych maminčin Paleček. Zpočátku mi to lahodilo, to se ví. Ale nebylo zbytl, rostl jsem stejně jako ostatní. Už mne netěšilo, když tatínek s taktovkou v rudém pouzdru pomalovaném žlutými kladívky a srpy odešel do práce a maminka utěsnila okna i dveře polštáři a dekami. Dřív jsem prý tleskal ručkama, když maminka odstrkala nábytek od stěn. Mezi všemi skříněmi a skříňkami, kredencí, překocnými židlemi, křesly a parádní válendou vytvořila bezpečný úkryt, hnízdo jen pro nás dva. Radoval jsem se, když jsme se s maminkou v teplém hnízdě k sobě tiskli a objímali, dokud tatínek zase nepřišel a nevytáhl nás z bezpečí. Svět venku byl obrovský a maminka do něj odmítala vkročit. Jak to šlo, začal jsem jí zdrhat. Co já vím, jak to bylo, jednou jsem se jí vyškubnul, vyvinul z voňavého objetí, odstrčil její vztažené paže, podlezl pod válendou, přešel křeslo, bacil do kliky, otevřel dveře a pádil ven. Přidal jsem se ale k ostatním dětem, lítali jsme po hradbách sem a tam, jako smyslu zbavení jsme padali do trávy a zas vstávali a vydávali se dál. A Lebo!, toho jsme znali všichni, v Terezíně to ani jinak nešlo. Byla tu také ta věc s mou maminkou. Lebo jediný se s ní kamarádil. No to ne, ale květiny jí nosil. A tety o moji maminku trošku pečovaly. Ani nevycházela z bytu.

Ale vždycky se mohla spolehnout, že na Den žen nebo k výročí osvobození Sovětskou armádou jí Lebo dá obrovskou kytici polního kvítí, které nasbíral pod hradbami, daleko z dosahu mých mlsných koz, nebo že jí trošičku tajně předá kytici poprášenu červeným prachem k Svátku matek, ten se za komunismu neslavil, strýc Lebo mamince vždycky dával kytice a tety se usmívaly. Kdysi si prý Lebo a maminka dokonce povídali, to já nepamatuju. Já si naopak pamatuju, že máma v posledku už ani moc nemluvila. Pořád už se jenom chtěla schoulit, zabrat co nejmenší prostor, hledala místečko jen a jen k nadechnutí, to jí stačilo. Strýce Leba znaly v Terezíně všechny děti. Dřív jsme mysleli, že Lebo se strýcovi říká podle jeho protáhlé lebky, ze které netrčel jediný vlas, domnívali jsme se, že náš strýček se jmenuje Lebka, ale nebylo to tak, vše mi vysvětlila teta Fridrichova, která jako děvče ukrývala malinkého Leba, čerstvé miminko, v krabici od bot pod svou pryčnou, protože její pryčna byla v rohu pryčnové místnosti odsouzených žen a dívek, a s tím jménem Lebo to prý bylo takhle: Starší pryčnové místnosti byla Slovenka, shodou okolností porodní bába, a ta, když v místnosti žen dítě tajně odrodila, nahlas, i když šeptem řekla to, co si prý všechny myslely: Bude potichu, alebo ho udusíme, řekla porodní bába, a to slovenské lebo se tak stalo Lebovým jménem. Rodit a ukrývat miminka v pryčnových místnostech nebylo povolené, ženy ale doufaly, že Rudá armáda přispěchá do Terezína mílovými kroky, a měly pravdu.